
Jouko Kauranne

Kansankynttilänä Lahdessa ja Lapissa (kaksi muistelmaa)

Alkutaival kansanvalistajana Lahden esikaupungissa

Jotkut ylioppilastoverini ryhtyivät kokeilemaan, miltä kansankynttilän ammatti maistuu, kun epäpäteviä opettajia tarvittiin sodan jälkeen syrjäseutujen kouluille. Toiset meistä, opettajan uralle aikovista, menivät suoraan opettajainvalmistuslaitokseen. Molemmilla valmistustavoilla on etunsa ja haittansa. Edelliset saivat käytännössä käsityksen sopimisestaan opettajaksi ja he saivat monenlaista kokemusta ennen pedagogisia opintojaan. Jälkimmäisillä oli opetustyöhön uutuuden viehätys ja heidän ennakkoluulottomuutensa saattoi olla eduksi valmistusprosessissa, erityisesti opetustaidon arvosanaa ansaittaessa.

Kun olimme opettaneet harjoittelukoulussa pätevien opettajien ja lehtoreiden valvonnan alaisina, oli jotensakin juhlallista ottaa valmiina opettajana yksin vastuu omasta luokasta. Muistan elävästi ensimmäisen opettajapäiväni, aurinkoisen syyskuun ensimmäisen päivän vuonna 1951, kun jännittyneenä astelin Lahden kaupungin Kärpäsen kansakouluun. Suuren koulun opettajainhuone oli täynnä opettajia. Johtaja Heimo Niemi lausui meidät uudet tulokkaat tervetulleiksi ja kertoi koulun tavoista sekä ohjasi meidät luokkiimme. Silloin kaupungeissa oli pääsääntöisesti poika- ja tyttöluokkia. Minulle oli varattu 40 oppilaan viides poikaluokka.

Näin suuri oli uuden Kärpäsen kansakoulun opettajakunta syyskuussa 1951. Johtaja Heimo Niemi puolisoineen istumassa keskellä. Itse olen takarivissä toinen oikealta.

Kärpäsen kaupunginosan koululaismäärän kasvamisen johdosta oppilaista oli muodostettava uudet perusopetusryhmät ja ensimmäiseksi tehtäväkseni jäi sijoittaa saamani pojat sopiville paikoille luokassa. Vanhan tutun tavan mukaan panin heidät ensin pituusjärjestykseen ja sitten sijoitin pisimmät takapulpetteihin, pienimmät etummaisiiin ja muut keskimmäisiin oppilaspöytiin pääosin pituuden mukaan. Poikkeuksia istumajärjestykseen tehtiin heikentyneen näön tai kuulon takia välittömästi ja muiden syiden vuoksi myöhemmin.

Ensimmäisiä opettajan tehtäviä on oppia uusien oppilaitten nimet ja jotain heidän harrasteistaan. Kerroin pojille koulun säännöistä, käytöstavoista sekä eräistä opetukseen liittyvistä suunnitelmistani ja keskustelimme myös oppilaiden toivomuksista. Sovimme mm., että nopeimmin suoristautuva jono pääsee ensiksi välitunnille tai

kotiin. Suoran jonon aikaansaamisesta tulikin jatkuva kilpa, jossa takimmaisat pojat ohjasivat jononsa muita poikia pysymään suorassa jonossa heilumatta. Oppilaille jaettiin uusia tarvikkeita ja uudet oppikirjat. Onneksi olin oppinut kirjan paperoimisen taidon jo omana kouluajanani, joten pystyin antamaan ohjeet oppilaille siitä puuhasta.

Kasvatusopillisista kirjoista ja luennoista olin saanut innoituksen ns. appelsiinimetodiin olettaen, että opiskelu luokassa sujuu parhaiten, jos opettaja on oppilaiden veljellinen kaveri. Pari viikkoa yritin soveltaa tätä opetusmenetelmää, mutta seurauksena oli melkoinen mekkala. Neuvottelin sen vuoksi johtajan kanssa asiasta ja myönsin, että minun oli sijoitettava opetukseeni myös sitruunaa, muuten ei häly luokasta loppuisi. Luokkani hälinä ei näet johtunut pelkästään työn äänistä, jotka toki olivat sallittuja. Aikaisemmin ei maamme kouluissa sallittu niitäkään. Esimerkiksi Helsingin kansakouluntarkastaja Viktor Öhberg ei 1900-luvun alussa antanut ostaa ompelukoneita kouluihin, koska niistä aiheutui hänen käsityksensä mukaan opetusta häiritsevää surinaa.

Tällainen oli Kärpäsen kansakoulu pihalta kuvattuna.

Ensimmäinen luokkani, Kärpäsen kansakoulun viides poikaluokka. Lahtelaiset pojat olivat opettajansa tavoin innostuneita mäenlaskusta ja muutamista heistä kehittyi Suomea edustaneita huippu-urheilijoita. Kultamitalihyppääjä Veikko Kankkonen keskirivissä keskellä, pipo lähes silmien tasalla.

Kun minulla oli poikaluokka, saatoin työrauhan ylläpitämisessä käyttää armeijassa oppimiani menetelmiä. Opetin pojille rivit ja paririvit, jonot ja parijonot, taakse poistumiset sekä muodostelmiin järjestäytymiset ynnä tahtimarssin. Riveihin tai jonoihin asetuttaessa tulivat helposti näkyviin viivyttelijät ja pelleilijät. Tällöin opettajan huomautukset tulivat välittömästi oikeille kavereille ja kuri alkoi palautua sekä luokassa että voimistelusalissa, samoin välitunneilla pihassa. Parhaita oppilaita palkitsin kiitoksin ja suoriksi järjestäytyneet jonot pääsivät, kuten sanottu, nopeammin kuin muut jonot välitunneille ja välitunneilta sisään.

Poikien pätemisen tarve ja kilpailuvietti nostivat suoritustasoa eri oppiaineissa, ja oppilaat oppivat auttamaan tovereitaan

ryhmätöissä sekä ottamaan apua vastaan tarvitessaan. Ymmärrettävästi kiitosta oli annettava myös heikoimmille heidän parantaessaan vähänkin tuloksiaan. He siis kilpailivat entisten tulostensa kanssa eivätkä niinkään lahjakkaampien toveriensä kanssa. Toisaalta jatkuvaa kilpailua oli vältettävä ja pyrittävä myös muulla tavoin motivoimaan lapsia opiskeluun ja auttamaan tovereita. Sanalla sanoen tuli pyrkiä rauhalliseen, mutta aktiiviseen yhteistyöhön.

Koska koulu ei ole sotaväki eikä urheiluseura, niin tähtäsin opetuksessani leppeään, lasten ikään ja harrasteisiin nojaavaan tyyliin. Ensimmäinen poikaluokkani tuntui kuitenkin pitävän eniten liikuntatunneista. Syksyllä pesä- ja jalkapallo olivat tärkeitä, mutta vielä mieluisampia lahtelaisille pojille olivat talviset hiihtoretket ja mäenlasku lumisilla Salpausselän rinteillä, varsinkin kun opettajaksi sattui entinen talviurheilun harrastaja, joka osasi näyttää ei ainoastaan hiihdon vaan myös mäenlaskun alkeita.

Salpausselän edesmennyt suurmäki, jota kävimme usein katsomassa, kun koulumme oli aivan suurmäen takana.

Kerronpa omasta näkövinkkelistäni saman tarinan, minkä oppilaani, kultamitalihyppääjä Veikko Kankkonen, on omassa muistelmakirjassaan kertonut. - Luokkamme löysi eräällä hiihtoretkellämme Kärpäsen poikien rakentaman pienen hyppyrimäen ja pojat innostuivat hyppimään siitä. Annoin arvostelutuomarina poikien hypyistä tyyli pisteitä ja oppilastoverit mittasivat pituuksia. Pian joku poika usutti myös opettajaa hyppäämään kilpaa parhaiten oppilaitten kanssa eikä minua vanhana mäenlaskijana tarvinnut kahta kertaa kehottaa.

Kun pojista paras, Veikko Kankkonen, oli hypännyt noin kymmenen metriä, oli minun pyrittävä ylittämään tämä säilyttääkseni maineeni. Otin suksin ja sauvoin mahdollisimman lujan vauhdin ylämäessä ja ponnistin voimakkaasti hyppyristä eteenpäin. Kohtalaisen komean ilmalennon jälkeen tömähdin hyppymäen alustalle niin, että hiihtosukseni räsähtivät poikki ja menin saman tien nurin jotta lumi pöllysi. Siitä ei kuitenkaan välitetty, kun mittapojat huusivat opettajan ohittaneen Veikon reilulla metrillä. Auktoriteettini kasvoi selvästi poikien keskuudessa tälläkin kaatuneella hypyllä. Voittoni taisi jäädä viimeiseksi niin Veikosta kuin kahdesta muustakin hyvästä hyppääjästä, Tiitan Pertistä ja Pukan Erkistä, jotka kehittyivät nopeasti ja saivat myöhemmin edustaa Suomea mäenlaskussa ja yhdistetyssä kilpailussa.

Kiinnostavia olivat muidenkin aineiden oppitunnit ja koko ensimmäinen opettajavuoteni. Jos opettaja haluaa pedagogin työssä, löytää uutta ja mielenkiintoista, vaihtuvat oppilaat ja opetusaines liiankin tiheästi. Nimenomaan opetustyössä hyvin valmistettu on puoliksi tehty. Jos hallitset riittävän hyvin kunkin tunnin sisällön, materiaalit ja opetusmenetelmät, pystyt tekemään tuntisi mielenkiintoisiksi ja kasvattaviksi. Jos et kesken opetuksen joudu miettimään aiheita tai metodeja, pystyt käyttämään paremmin havaintovälineitä, seuramaan oppilaitasi ja jakelemaan yksilöllisiä tehtäviä etkä itsekään turhaudu. Vanha totuus on, etteivät lapset aiheuta häiriötä, jos jokaisella on jatkuvasti kiinnostavaa puuhataikka kiinnostavia ajattelutehtäviä.

Luonnollisesti monet tekijät vaikuttavat opetuksen tai paremminkin oppimisen onnistumiseen. Opettajat eivät voi paljon vaikuttaa kotien olosuhteisiin, jos kohta yhteistyötä kotien ja koulun välillä voi opettaja halutessaan tehostaa. Oppilassuhteitaan, omaa käytöstään, menetelmiään ja opetusmateriaaleja voi lähes jokainen “maikka” kehittää. Täydellisiä emme ole, emmekä tule olemaan, mutta tutkimalla itseämme ja oppilaitamme, samoin heidän koti- ym. ympäristöjään, voimme parantaa paljonkin opetus- ja kasvatustuloksiamme.

Kaikkiin oppilaisiin opettaja ei saa onnistunutta otetta, vaikka yrittäisikin. Minullakin oli muutamia poikia, jotka hälsivät oppitunneilla. Niinpä sovin myöhemmin naapuriluokan opettajan kanssa, että vaihdamme muutamia oppilaita keskenämme. Kysyimme kuudelta vaikeimmalta oppilaaltamme, ketkä heistä halusivat vaihtaa naapuriluokkaan. Kolme poikaa molemmilta luokilta halusi ja vaihdot suoritettiin. Ihmeeksemme me molemmat opettajat saimme paljon kiltimpiä oppilaita kuin olimme antaneet toiseen luokkaan. Suositin vastaavanlaisia vaihtoja tämänkin päivän kouluissa, jolloin ei ehkä tarvita yhtä paljon rangaistuksia eikä erityisopetukseen siirtojakaan.

Opettajainhuoneessa kohtasimme kollegojamme. Miten erilaisia he olivatkaan? Harvasta arvasi koulun ulkopuolella, että hän oli kansankynttilä. Paljon opin niin karskeilta maskuliineilta kuin hellän herkiltä feminiineiltäkin. Tapasimme toisiamme myös vapaa-aikoina, milloin liikunnan merkeissä, milloin muissa harrastuspiireissä. Joskus kutsuimme kollegojamme kylään koteihimme. Annoimme monin tavoin henkistä tukea ja pedagogisia neuvoja toisillemme. Miehekäs maskuliini voi tietää, miten hankalimpia poikia motivoidaan ja diplomaattinen feminiini, miten tyttöjä käsitellään onnistuneesti tai päinvastoin. Olen kiitollinen kaikille pedagogi-ystävilleni miellyttävistä yhteisistä muistoista ensimmäisinä opettajavuosinani.

Lapin lasten laitumilla

Uusien elämysten kaipuusta pääosin johtui, että pyysin virkavapautta opettajanvirastani Lahdessa ja pyrin maalais-opettajaksi toisen työvuoteni jälkeen. Siihen aikaan oli maaseudulla puutetta pätevistä opettajista ja minulle tarjottiin opetustyötä Etelä-Hämeestä, Raja-Karjalasta ja Lapista. Valitsin näistä kaukaisimman ja tein sopimuksen lukuvuoden pestistä Rovaniemen maalaiskunnan Tapionkylän kansakouluun tutustuakseni Lapin maisemiin ja ihmisiin ja saadakseni kokemusta syrjäseudun kouluoloista. Maantiedon opettajani olivat luoneet mieleeni romanttisen kuvan Lapista ja lappilaisista.

Matkustin vuoden 1953 syyskuun alussa yöjunalla pohjoiseen odottavin tunnelmin. Aamulla näin junan ikkunoista Rovaniemen eteläpuolella sijaitsevia laajoja suoalueita sateisen sään piiskatessa junan ikkunoita. Radan molemmilla puolilla kasvoi vaivaisia suomäntyjä siellä täällä ja muutamia varpukasveja suon-silmäkkeiden ympärillä. Kun tällaista maisemaa kesti pitkään, aloin uskoa, että koko Lappi on samanlaista karua maastoa, josta leipää on vaikea saada. Ankea tunnelma jatkui Rovaniemen silloisessa kauppalassa astellessani asemaparakilta tihkusateessa majapaikkaani. Monet tontit olivat tulipalojen jäljiltä tai autioina, sillä sodan tuhoja ei ollut ehditty vielä korjata. Valoisamman vaikutelman antoivat ainoastaan kookas postitalo ja kaunis kirkko sekä muutamat keskustan ehjät kivirakennukset.

Seuraava aamu oli onneksi aurinkoinen, kun ajelin linja-autolla ruskaista Ounasjokivartta uudelle koululleni. Keltaiset koivut, punertavat pihlajat ja tummanvihreät havupuut värittivät joen rantamaisemia. Käsitykseni Lapista alkoi muuttua ja mielialani kohota lähestyessämme Tapionkylän "kulttuurikeskusta". Koulurakennuksista lähempänä tietä oli kellertävä, kaksikerroksinen, vanha puukoulu; sen takana sijaitsi moderni leveäkattoinen, yksikerroksinen kalkkitiilirakennus, jota kyläläiset sen navettamaisen hahmon vuoksi kutsuivatkin navetaksi.

Vuonna 1953, jolloin Lapissa oli paljon suurperheitä ja paljon lapsia, oli Tapion kylässäkin näin komea koulu-kompleksi. Vasemmalla kaksikerroksinen vanha kansakoulu, keskellä uudet luokkahuoneet ja oikealla opettajien asuntolarakennus.

Huhu oli kiertänyt kylällä, että uusi opettaja tulee suoraan armeijasta ja on kuulemma tiukka mies. Käyttämäni pussihousut, saappaat ja vyöpuukko täydensivät tuota vaikutelmaa. Opettajatoverini eivät kummeksuneet nuorta kollegaa, mutta koululaiset jännittivät minua kovasti. Kerran oli alaluokassa melkoinen hälinä, kun oma opettaja viipyi opettajainhuoneessa. Menin huvikseni luokan ovesta sisään ja melu katkesi kuin veitsellä leikaten. Oikeastaan tuosta tiukasta maineesta oli hyötyä myös oman opetusryhmäni, VI-VII-luokan, rauhoittamisessa. Tämä yhdysluokka oli ollut monta vuotta sijaisopettajien hoidossa ja luokkaa pidettiin vallattomana.

Oman luokkani, yhdistetyn VI-VII-luokan oppilaita välitunnilla. Opettajan tuli näissä oloissa toimia oman luokkansa valvojana jokaisella välitunnilla.

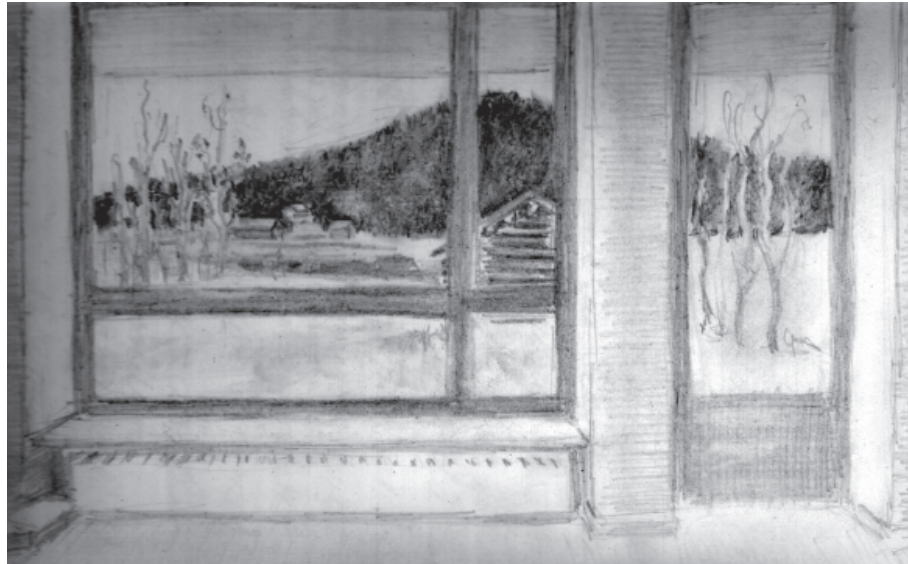
Minun mielestäni nämä Lapin lapset olivat kuin "Herran enkeleitä" Lahden esikaupunkipoikiin verrattuna. Ainoastaan eräs Saara-tyttö supisi ensimmäisinä päivinä tovereilleen opetukseni aikana. Mutta kun ilmoitin luokalle, että antaa Saaran höpistä yksikseen kuin vanha höperö mummo, lopetti tyttö härnäilynsä. Hänestäkin tuli mallikas oppilas, joka tyttökaverinsa Einin kanssa tarjoutui monesti koulutyön jälkeen tiskaamaan ruoka-astioitamme tietäessään minun asuvan toisen miesopettajan, Martti Eskelisen kanssa poikamiestaloudessa.

Elämä oli sängen hiljaista harvaanasutussa joenvarsikylässä. Kävelin useasti tummina syysiltoina Ounasjoen rantaan kuuntelemaan suuren virran solinaa ja rantakoivujen suhinaa syystuulussa. Erityisesti kuutamoiilat, jylhä Pirttivaara ja virran lukuisat pyörteet ovat jääneet syvälle mieleeni. Joskus kantautui kylältä korviini kaukainen koiran haukku, joka ikään kuin tehosti käsin kosketeltavaa hiljaisuutta. Ihminen tunsu tuollaisessa tilanteessa

itsensä pieneksi mahtavan luonnon keskellä. Viileät tuulet, kasvien tuoksu ja tumma tähtinen taivas antoivat omat hienot vivahteensa syystunnelmiini. Lapista alkoi hahmottua romanttinen kuva mielessäni.

Kaamosaikaan hiivin muutamina iltoina hämärään luokahuoneeseeni soittamaan yksin urkuharmonia. Hieman melankolisissa aatoksissa mielimusiikkiani olivat tunnelmaan sopivat laulut ja virret. Muistan vieläkin, kymmenien vuosien jälkeen, kaksi kappaletta, joista suuresti nautin noina yksinäisinä iltoina. Toinen oli "Oi katsele lintua oksalla puun, se laulaa niin kauniisti siellä..." ja toinen "Saavu oi Jeesus, miksi viivyt Sä vielä?". Näiden hengellisten laulujen sävel ja sanat sopivat erinomaisesti kaamosiltojen tunnelmiini. Mielialani ei ollut masentunut, vaan paremminkin nautin kaihoisasta tunnelmasta. Suomalaiset, kuten monet muutkin kansat, rakastavat mollisäveleitä

Oma asuntoni oli opettaja-asuntolan Ounasjoen puoleisessa päädyssä. Sen yhdestä ikkunasta näkyi komea Pirttivaara joen toisella puolella. Siellä kävimme talvella hiihtelemässä.

Hiihtokelien tultua marraskuussa aloin vierailla suksikyydillä oppilaitteni kodeissa. Tapionkylä ei ollut ryhmittynyt hämäläiseen tapaan yhden keskuksen ympärille, vaan levittäytyi joen molemmille rannoille useiden kilometrien mittaisena jatkuen etelässä Sinetän kylän pohjoisosiin ja yhtyen pohjoisessa Marraskosken eteläsimpiin taloihin. Monilapsiset perheet olivat tavanomaisia siihen aikaan Lapissa ja asumukset yleensä sisustukseltaan ja ulkomuodoltaan vaatimattomia. Vierailut koteihin auttoivat minua ymmärtämään oppilaitteni viriketaustaa ja käyttäytymistä eri tilanteissa. Lapset ja heidän vanhempansa pitivät kotikäynneistäni, joista ilmoitin heille muutamia päiviä ennen vierailua.

Kahdessa talossa oli taamottuja eli kesytettyjä poroja, joiden pulkassa sain ajella. Lapin lapsia nauratti, kun äkkilähdössä putosin pulkasta. Kerran menimme koko luokan kanssa katsomaan poroerottelua lähikairalle ja tapasimme siellä naapurikoulun opettajan Sven Gladhin oppilaineen, sillä erottelu oli merkittävä tapahtuma lappilaisten elämässä. Porojen omistajille erotus on omaisuuden mittaamista, koska silloin tunturissa syntyneet vasat, jotka vuoden verran juoksevat emonsa vieressä, merkittiin samalla omistajan korvamerkillä, mikä emoporollakin oli. Saamelaiselta ei ole korrektaa kysyä hänen omistamiensa porojen lukumäärää enempää kuin etelässä ei olisi korrektaa kysellä ihmisiltä heidän omaisuutensa suuruutta.

Pitkien lumisten taipaleitten takia lähes kaikilla Lapin koululaisilla oli sukset ja he osasivat hiihtää hyvin. Me, Tapion opettajat, päätimme parantaa oppilaittemme hiihtotaitoa kutsumalla jokivarren koulujen parhaat hiihtäjät opettajineen järjestämiimme "Ounasjoen talviolympialaisiin". Näin saivat alkunsa mainittujen koulujen talvikisat, jotka elivät sen jälkeen monta vuotta kiertäen vuoroin kaikissa Ounasjoen alueen kansakouluissa. Niissä ensimmäisissä olympialaisissa totesin oman kuntoni rapistuneen, sillä jatkoluokkien hiihtolenkki otti minulta enemmän aikaa kuin parhailta pojilta. Kun myöhemmin aloin hävitä yhä nuoremmille

koululaisille, heräsin harrastamaan kuntoni kohentamista. Lapissa hiihtelin ensi sijassa luontoa ihailen, vauhtia vältellen, vastapainoksi edellisten vuosien kiireille.

Tutustuminen tuntureihin täydensi Lapin kuvaani, joka muuten olisikin jäänyt vaillinaiseksi. Ensimmäinen tunturiretkeni alkoi välittömästi koulutyön jälkeen eräänä kevätlauantaina. Olin sopinut hiihtomatkasta Kaunispäälle Vikajärvellä silloin toimineen opettajatoverini Maila Kokon kanssa. Liikenneyhteysien vuoksi jouduin ensin ajamaan etelään Rovaniemelle, josta pääsin postibussilla yötä myöten pohjoiseen Vikajärven kautta. Aamuhämärissä, puoliunisina laskeuduimme suksien kera autosta Kaunispään tunturin laella, jossa tie silloin kulki.

Etelä-Suomesta kotoisin olleet opettajat kävivät porukalla hiihtelemässä läheisillä tuntureilla. Tässä opettajatoveritani laskettelemassa Aakenustunturissa. Tunturin rinteiltä näkyivät laajat selkoset: jängät, järvet, joet ja metsät.

Ilma oli utuinen ja puut huurteessa, maisema kuin talvisessa Edenin puutarhassa, kun laskettelimme loivaa, pitkää rinnettä tunturikoivujen välitse. Hiihdimme kohti Laanilan majaa ja aamun valjetessa tapasimme lukuisia hiihtäjiä, useimmilla reppu selässään, kuten silloin oli tapana. Väkeä oli kuitenkin vähän silloisella Saariselällä verrattuna nykyisiin hiihtäjämääriin, mutta eipä ollut majapaikkojakaan monta eikä lasketteluhissejä lainkaan. Nautimme koko pitkän päivän hyvästä hiihtokelistä ja kauniista maisemista sekä auringosta hiihtäessämme tai istuessamme kaatuneilla keloilla eväitämme natustellen. Lapin kärpänen vai pitäisikö sanoa mäkäräinen, puri minua sen verran, että lähes joka vuosi on siitä lähtien pitänyt käydä tuntuireita tervehtimässä. Lapin asukkaat toteavat tällaisesta henkilöstä, että “hälle ovat kasvanhet poronsarvet päähän”.

Lukijalta tuskin on jäänyt huomaamatta, että lappilaiset olivat kirjoittajasta mukavia ja laitumet laadukkaita. Joskus olen kysynyt itseltäni ja muiltakin, että mikä meitä lantalaisia Lappiin vetää ja mikä siellä unohduttaa arkiset työhuolet? Vastauksia on monia. Ilma on puhdas, mieli raikas ja tuntuireilta näkyy kauas. Maisemat poikkeavat etelän ahtaudesta ja ihmiset kiireisistä etelän ihmisistä. Työhuolesi unohtuvat, kun retkeily Lapin laajoilla selkosilla tuo omat ongelmansa: retkien suunnittelun, lepopaikkojen valitsemisen, ateria- ja yöpymisongelmien ratkaisemisen jne. Lappi on erilainen, ongelmatkin siellä ovat erilaisia. Ellet ole kokenut tätä, hyvä lukijani, käypä kokemassa Lapin lumous; saatat samalla “kasvattaa otsaasi pienet poron sarvet”.

Jälkikirjoitus

Edellä oleva artikkeli on kaksoismuistelma eikä sitä varten ole olemassa lähteitä paitsi kirjoittajan muisti ja valokuvat. Muistelma sopii kuitenkin tämän vuosikirjaan lisänä yhden opettajan toimista

kahden lukuvuoden aikana. Ensimmäisinä opettajavuosinani en pyrkinyt tietoisesti toimimaan ainakaan yhteiskunnallisena vaikuttajana.

Jälkikäteen ajatellen noilla ensimmäisillä opettajavuosillani saattaa olla jossain määrin niin kulttuuri- kuin yhteiskunnallisiakin vaikutuksia lähinnä oppilaihin ja heidän välityksellään monenlaisia vaikutuksia moniin kanssaihmiisiin. Alkutaipaleeni Lahden kansakoulujen opettajana oli liikuntaa korostavaa, mutta kuuluuhan liikuntakin kulttuuriin. Kun kansakoulunopettajan tuli opettaa kaikkia oppiaineita, jotka edustavat suomalaisen kulttuurin eri osa-alueita, tuli opetukseen tahtomattakin kulttuurivaikutuksia ja jossain määrin yhteiskunnallistakin vaikuttamista. Keskustelut opettajatoverien ja oppilaiden vanhempien kanssa eivät nekään olleet ilman kulttuuri- tai yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Rovaniemen Tapionkylän lapsiin etelästä tullut opettaja, joka oli juuri kiertänyt kaksi kuukautta Eurooppaa ja kertoi matkaltaan monenlaisia kokemuksia joka viikko luokan yhteisellä tunnilla, aiheutti oppilaissaan tahtomattakin melkoisia kulttuurivaikutuksia. Ainakin lapset kuuntelivat opettajaansa tarkalla korvalla lempeinä kuin enkelit verrattuna Lahden vilkkaan esikaupungin Kärpäsen häliseviin poikiin. Yhteiskunnallisiin tehtäviin en Lapissakaan ehtinyt osallistua, mutta opetukseeni sekä Lahdessa että Lapissa sisältyi kyllä kannanottoja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.